

Leader Newsletter nr 4/2011

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Oddział w Krakowie

Spis treści:		Strona
1.	XIV Ogólnopolskie Sympozjum Agroturystyczne „Turystyka wiejska- społeczny wymiar w ekonomicznym kontekście”	4
2.	Fasola Piękny Jaś z Doliny Dunajca Fasola z Doliny Dunajca chroniona w UE	8
3.	Szkolenie dla LGD „Wokół Łysej Góry”	9
4.	„Projektowane kierunki zmian Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 roku”	10
5.	Pokonferencyjny subiektywnik o WPR	11
6.	Rok 2011 – Jubileuszowy rok polskiej agroturystyki	13
7.	Relacja z wizyty studyjnej przedstawicieli KSOW Republiki Słowackiej i słowackich LGD w Polsce	15
8.	Doradcy rolni w podejściu Leader	18
9.	Napisali o CDR O/Kraków	19

Kraków, grudzień 2011 r.

*Z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego 2012 Roku
mam przyjemność złożyć w imieniu własnym i pracowników
Centrum Doradztwa Rolniczego
w Brwinowie Oddział w Krakowie
najserdeczniejsze życzenia zdrowia,
wszelkiej pomysłowości
i sukcesów w życiu osobistym
oraz w pracy zawodowej.*

*Jarosław Bomba
Dyrektor CDR O/Kraków*

XIV Ogólnopolskie Sympozjum Agroturystyczne „Turystyka wiejska- społeczny wymiar w ekonomicznym kontekście”

We wrześniu bieżącego roku już po raz czternasty na ogólnopolskim sympozjum zebrało się grono ekspertów i praktyków zaangażowanych w problematykę turystyki wiejskiej. Sympozjum Agroturystyczne organizowane jest cyklicznie od roku 1993 jako forum integracji środowisk skupionych wokół rozwoju turystyki wiejskiej oraz jako płaszczyzna wiedzy i wymiana doświadczeń pomiędzy nauką, instytucjami publicznymi i praktyką. Konferencja podejmuje zagadnienia aktualnie intrygujące środowisko wybierając wiodący temat przewodni, wokół którego prowadzona jest zasadnicza dyskusja. Tegoroczne Sympozjum podjęło tematykę społecznego wymiaru turystyki, w tym aspektów kapitału ludzkiego, ekonomii społecznej, infrastruktury społecznej, edukacji proekologicznej, prośrodowiskowej i kulturowej.

Sympozjum odbyło się w dniach 13 – 15 września 2011 roku w Unieściu, gmina Mielno, powiat koszaliński, woj. zachodniopomorskie. Zorganizowały go wspólnie:

- Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Krakowie,
- Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach,
- Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie,
- Wyższa Szkoła Organizacji Turystyki i Hotelarstwa w Warszawie,
- Fundacja Środkowopomorska Grupa Działania w Koszalinie,
- Gminna Organizacja Turystyczna w Sianowie.

Patronat honorowy nad Sympozjum objęli:

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Minister Sportu i Turystyki,
- Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego.

XIV Ogólnopolskie Sympozjum Agroturystyczne otworzyło dyskusję na temat nowego spojrzenia na gospodarkę wiejską oraz miejsca i roli turystyki wiejskiej w jej kreowaniu. Zdaniem dr Wacława Idziaka – opiekuna naukowego tegorocznego sympozjum, inicjatora i propagatora idei wiosek tematycznych „Wieś polska, podobnie jak wieś europejska czy światowa, zmienia w zasadniczy sposób swój charakter i pełnione funkcje. Na wsi ubywa rolników, zmniejsza się ilość gospodarstw, ubywa

warsztatów rzemieślniczych i małych firm, zamykane są szkoły i sklepy, coraz trudniej jest utrzymać vitalność wiejskich miejscowości. Równocześnie wieś jest wciąż atrakcyjną kulturowo i przyrodniczo przestrzenią z bogatą infrastrukturą społeczną i kapitałem ludzkim. Pogłębiające się ograniczenie rolniczych zajęć na wsi skutkuje jednak utratą jej tożsamości, osłabieniem społecznych ról i więzi, zaniku tak ważnej funkcji przekazu tradycji. Postępujące uprzemysłowienie rolnictwa niesie za sobą wiele niekorzystnych zjawisk, szczególnie w zakresie cen i jakości żywności. W tym samym czasie na całym świecie wzrasta znaczenie kapitału ludzkiego w gospodarce. Wiedza staje się podstawowym czynnikiem rozwoju, uzupełniając lub zastępując w tej roli pieniądze i surowce. Gospodarka oparta na wiedzy, w której szczególne znaczenie ma umiejętność szybkiego uczenia i się i komunikowania, tworzona jest nie tylko na uczelniach i w laboratoriach, ale także w wiejskiej przestrzeni. Innowacyjna, twórcza gospodarka oparta na wiedzy to nowe wyzwanie dla obszarów wiejskich w Polsce.”

Na spotkaniu w Mielnie omówieniu i dyskusji poddane zostały następujące kwestie:

- Turystyka wiejska jako narzędzie poprawy jakości życia na obszarach wiejskich.
- Rozszerzenie funkcji turystyki wiejskiej o produkty turystyki społecznej i działania na rzecz włączenia społecznego.
- Twórcza organizacja przestrzeni i wykorzystanie kapitału społecznego wsi dla budowania specjalistycznych produktów turystycznych.

- Zarządzanie wiejskimi produktami turystycznymi przez przedsiębiorstwa społeczne. Punktem odniesienia dla dyskusji był dotychczasowy dorobek i osiągnięcia w zakresie społecznych aspektów turystyki wiejskiej, w tym działania realizowane w ramach krajowych i unijnych programów wsparcia, ze szczególnym zwróceniem uwagi na efekty realizacji Osi 3. społecznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 „Jakość życia na obszarach wiejskich” oraz osi 4.

- LEADER. Równocześnie wykłady oraz dyskusja skierowane były na kierunki rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej. Najbardziej wyraźnie wyartykułowane zostały następujące rekomendacje dla założeń polityki rozwoju wsi i rolnictwa w perspektywie finansowej 2014-2020:
- Uproszczenie procedury w programach skierowanych do mieszkańców wsi
  - Sformułowanie kryteriów dostępu do funduszy w sposób umożliwiający ich absorpcję przez

- osoby o średniej pozycji społecznej oraz uwzględniający preferencje dla środowisk wsi słabiej rozwiniętych, w tym popegeerowskich;
- Wzmocnienie środków inwestycyjne dla inicjatyw społecznych na wsi,
  - Przeciwdziałanie rozproszonemu działaniu w programach pomocowych,
  - Stworzenie katalogu dobrych modeli funkcjonowania społeczności wiejskiej na różnych poziomach odniesienia.

Prezentacje z wystąpień w trakcie
Symposium oraz artykuły opublikowane
w towarzyszącej konferencji publikacji
naukowej dostępne są na stronie:
www.agroturystyka.edu.pl/symposium2011

Elżbieta Kmita-Dziasek, CDR O/Kraków

**Fasola Piękny Jaś z Doliny Dunajca/
Fasola z Doliny Dunajca
chroniona w UE**

W październiku 2011 roku „Fasola Piękny Jaś z Doliny Dunajca” / „Fasola z Doliny Dunajca” została zarejestrowana przez Komisję Europejską jako **chroniona nazwa pochodzenia (ChNP)**. Jest to już 32 polski produkt zarejestrowany w unijnym systemie chronionych nazw pochodzenia, chronionych oznaczeń geograficznych i gwarantowanych tradycyjnych specjalności. „Fasola Piękny Jaś z Doliny Dunajca” / „Fasola z Doliny Dunajca” należy do największych w obrębie gatunku (fasola wielokwiatowa - *Phaseolus multiflorus*). Pod zarejestrowaną nazwą mogą być sprzedawane jedynie suche nasiona fasoli przeznaczone do spożycia przez ludzi, spełniające odpowiednie wymagania jakościowe i których metody produkcji są zgodne z metodami określonymi w specyfikacji produktu. Obszar, na którym wytwarzana jest fasola Piękny Jaś z Doliny Dunajca, obejmuje

11 gmin woj. małopolskiego, położonych w dolinie rzeki Dunajec. Na tym obniżonym, osłoniętym terenie występują bardzo dobre, madowe gleby oraz charakterystyczny mikroklimat związany z bliskością rzeki. Ponadto, cała produkcja opiera się na tradycyjnych dla tego regionu metodach, a większość prac wykonywana jest ręcznie, dlatego znaczną rolę dogrywają umiejętności miejscowych producentów.

Przez pokolenia doskonalone były takie umiejętności jak m.in.: wybór odpowiednich tyczek, wybór dogodnego terminu siewu, przygotowanie gleby pod wysiew, prowadzenie fasoli na tyczkach oraz wybór optymalnego terminu podcięcia roślin w celu dosuszenia ziaren

przed wystąpieniem pierwszych przymrozków.

Fasola z Doliny Dunajca charakteryzuje się podwyższoną zawartością białka, niską wilgotnością i specyficznym, lekko słodkawym smakiem, który jest wynikiem m.in. bardzo wysokiej zawartości magnezu w glebach na terenie gospodarstw położonych w Dolinie Dunajca.

Fasola Piękny Jaś z Doliny Dunajca doskonale nadaje się do przygotowania zarówno zup jak i pasztetów, rolad, krokietów, kiełbas wędzonych i parzonych czy słodkiej babki. Z fasoli można również pędzić wysokoprocentowy alkohol.

Przed wprowadzeniem do obrotu produktu posiadającego zarejestrowaną nazwę, producenci muszą poddać się kontroli zgodności procesu produkcji ze specyfikacją. Ma ona na celu potwierdzenie, że na każdym etapie wytwarzania danego produktu spełnione zostały wymagania specyfikacji. Jest to gwarancja wysokiej jakości i autentyczności produktu.

Kludia Kieljan, CDR O/Kraków

Szkolenie dla LGD „Wokół Łysej Góry”

W dniach 24-25 listopada 2011 r. w Centrum Doradztwa Rolniczego w Krakowie zostało zorganizowane szkolenie dla LGD „Wokół Łysej Góry” z województwa świętokrzyskiego. W szkoleniu uczestniczyli członkowie Rady LGD, Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz pracownicy biura LGD.

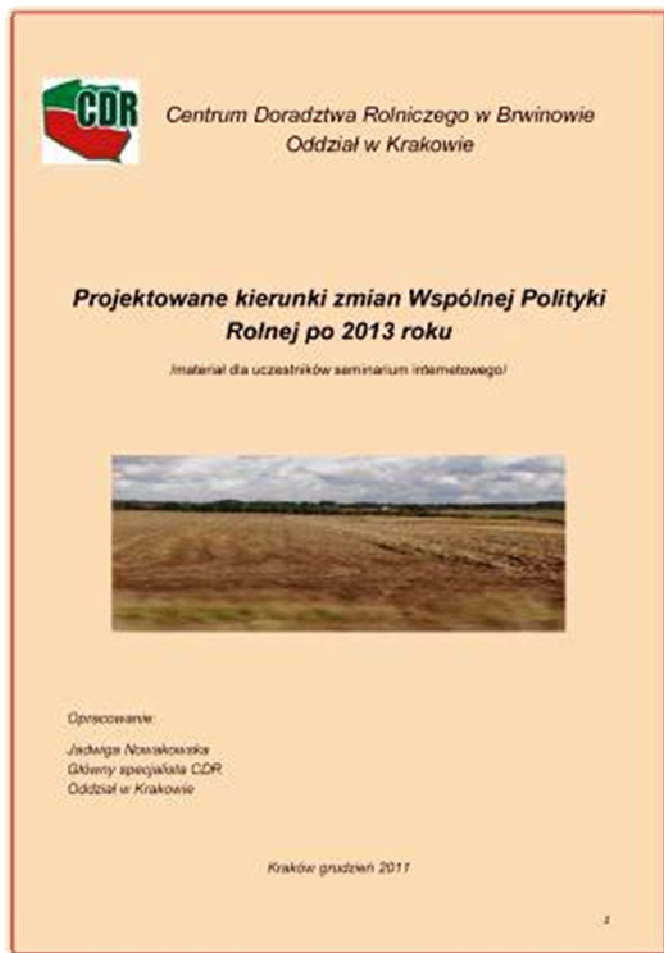
Celem szkolenia było omówienie i zapoznanie członków LGD „Wokół Łysej Góry” z zasadami oceny i wyborów wniosków w kontekście ostatnich zmian związanych z aktualizacją Lokalnej Strategii Rozwoju w zakresie wskaźników, a także z obowiązującymi dokumentami dotyczącymi ogłoszonego naboru w LGD „Wokół Łysej Góry” na małe projekty. W pierwszym dniu, zakres szkolenia

obejmował szczegółowe omówienie celów i przedsięwzięć zapisanych w LSR, oraz procedur związanych z oceną i wyborem wniosków. Teoretyczne rozważania zostały poparte praktyką – uczestnicy szkolenia w trakcie warsztatów mieli za zadanie ocenić przykładowe projekty i wskazać jakie cele wskazane w LSR będą dzięki nim osiągnięte oraz ocenić wnioski pod względem spełniania lokalnych kryteriów.

W ramach drugiego dnia szkolenia omówione zostały zasady przyznawania pomocy w ramach małych projektów oraz praktyczne wskazówki dotyczące poprawnego przygotowywania wniosków. Szkolenie prowadziła **Marta Starmach** – specjalista w zakresie Programu Leader z Centrum Doradztwa Rolniczego w Krakowie.

„Projektowane kierunki zmian Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 roku”

W grudniu br. CDR O/Kraków zorganizował seminarium internetowe pt.: „Projektowane kierunki zmian Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 roku”. W seminarium udział wzięło ponad 300 doradców z ośrodków doradztwa rolniczego z całej Polski.

W pięciu rozdziałach staraliśmy się zebrać najistotniejsze informacje dotyczące Wspólnej Polityki Rolnej. Opracowanie poświęcone jest ewolucji WPR od początku jej istnienia, który w sposób chronologiczny przedstawia najistotniejsze zmiany jakie na przestrzeni lat w niej następowały. Pozostałe rozdziały dotyczą prac nad jej przyszłością. Rozdziały opracowane zostały na podstawie oficjalnych dokumentów Komisji Europejskiej takich jak: Komunikat „Wspólna polityka rolna (WPR) – w stronę 2020 r.: sprostać wyzwaniom przyszłości związanym z żywnością, zasobami naturalnymi oraz aspektami terytorialnymi”, pakietu propozycji legislacyjnych i dokumentów towarzyszących w zakresie Wieloletnich Ram Finansowych (WRF) na lata 2014 – 2020. Znakomita większość dokumentów w oparciu o które został przygotowany ten materiał jest jeszcze projektami, jak na przykład cały pakiet legislacyjny, wokół których toczy się dyskusja. Niektóre zapisy na pewno ulegną zmianie. Z uwagi jednak na ich znaczenie dla polskich rolników warto je śledzić już na tym etapie. Duże zmiany zapowiadają się w filarze I WPR, szczególnie w płatnościach bezpośrednich. Nowe instrumenty planowane są w odniesieniu do rynków rolnych, nowe rozwiązania czekają nas w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich. Nowy PROW będzie bardziej zharmonizowany z innymi politykami UE, szczególnie z polityką spójności co zapewnić powinno realizację Strategii Europa 2020. Nowy PROW zawierał będzie cele ilościowe i mierzalne wskaźniki. O tym wszystkim przeczytacie Państwo w materiale dydaktycznym, który zostanie zamieszczony na naszej stronie internetowej w I kwartale 2012.

Jarosław Bomba
Dyrektor CDR O/Kraków

Pokonferencyjny subiektywnik

Zanim przystąpimy do lektury tego i innych artykułów traktujących o Wspólnej Polityce Rolnej, jedna uwaga! Nie przywiązujemy się nadto do szczegółów, na tym etapie jeszcze sporo może się zmienić, choć „diabeł tkwi w szczegółach”, a ich znajomość może dać nam możliwość podjęcia „interwencji” i przygotowania się do konsultacji społecznych, które będą prowadzone na etapie np. opracowywania programu operacyjnego. Ponadto umiejętność artykułowanie oczekiwań połączone ze sztuką negocjacji i wzmocnione lobbieniem (być może) pozwoli na zabezpieczenie naszych interesów i uwzględnienie ich w ważnych dokumentach?

Moja refleksja, która pojawiła się jako efekt „pokonferencyjny” dotyczy informacji, która otwiera możliwość przesuwania środków pieniężnych pomiędzy I filarem (płatności bezpośrednie i wydatki rynkowe – przysłowiowa „ryba”) a II filarem (rozwój obszarów wiejskich- rodzaj „wędk”), przy jednoczesnej możliwości dokonania wyboru (przez Lokalne Grupy Działania), z jakiego programu chcą korzystać. W praktyce może to oznaczać, że na poziomie krajowym – w zależności od kierunku polityki rolnej – będzie ustalana wysokość dopłat bezpośrednich.

Dodatkowo zakładając, że część LGD skorzysta z innych – poza dzisiejszym PROW – programów finansujących ich działalność, powinny powstać oszczędności w samym PROW, być może będzie to sposób na „wygospodarowanie” większych pieniędzy dla wsi? Ale czy pójdą one wprost do rolnika – w postaci dopłat bezpośrednich czy na inne działania wspierające rozwój obszarów wiejskich – będzie zależać od naszej wewnętrznej polityki.

„Gruba ryba” wyrówna szanse polskich rolników i pozwoli na lepsze konkurowanie naszych produktów na rynku europejskim, ale „dobra wędka” może zadziałać stymulująco na powstawanie nowych firm, redukcję bezrobocia, wzrost dochodów mieszkańców wsi i w ogóle przyspieszyć rozwój obszarów wiejskich...

Pozostaje pytanie, jak zachować zdrowe proporcje pomiędzy rybą a wędką?

Edyta Klimowska – Bobula/ CDR OKraków

Rok 2011 – Jubileuszowy rok polskiej agroturystyki

Wyjazdy wakacyjne na wieś znane są od dawna jednak profesjonalny rozwój agroturystyki jako dziedziny przedsiębiorczości mieszkańców polskiej wsi rozpoczął się po transformacji ustrojowej 1989 roku. Rozwój ten – inicjowany szczególnie w początkowym okresie przez system doradztwa rolniczego – to długotrwały i angażujący wiele podmiotów proces. Jego głównym motorem są kwaterodawcy wiejscy, a szczególne znaczenie odgrywa szeroko rozumiana współpraca. Zrzeszanie się przed rokiem 1989 miało w Polsce zupełnie inny wymiar stąd intensywność aktywności organizacyjnej kwaterodawców wiejskich w warunkach rynkowych oceniana jest jako swoisty fenomen. Kwaterodawcy na całym świecie tworzą branżowe organizacje reprezentujące ich interesy. Proces powstawania formalnych organizacji

kwaterodawców wiejskich w Polsce rozpoczął się w 1991 roku powołaniem Suwalskiej Izby Rolniczo-Turystycznej. Data ta została umownie przyjęta wspólnie przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwo Sportu i Turystyki jako początek profesjonalnej krajowej

agroturystyki i dała podstawę do ogłoszenia roku 2011 Rokiem Jubileuszu 20-lecia Agroturystyki w Polsce.

Uroczyste obchody Jubileuszu przygotowane przez obydwa resorty odbyły się w ramach III Międzynarodowych Targów Agroturystyki

i Turystyki Wiejskiej AGROTRAVEL w Kielcach w dniach 15-17 kwietnia br. Targom, na których prezentowana była oferta wszystkich 16 województw reprezentowanych przez 141 wystawców towarzyszyła Międzynarodowa konferencja „Wiejski produkt turystyczny – doświadczenia i wyzwania”, w której wzięło udział ponad 350 osób – przedstawiciele samorządów lokalnych, stowarzyszeń agroturystycznych, ludzi oświaty, nauki, doradztwa rolniczego, przedstawiciele LGD i KSOW, a także 10 osobowa delegacja przedstawiciele organizacji i instytucji polonijnych ze Wschodu. Na tym forum honorowe odznaki „Za zasługi dla turystyki” otrzymało z rąk minister Katarzyny Sobierajskiej siedmiu pionierów rozwoju agroturystyki w wybranych dziedzinach i specjalnościach, jako symboliczne wyróżnienie dla całej branży. Po 20 latach od utworzenia pierwszej organizacji turystyki wiejskiej funkcjonuje

w Polsce ok. 130 lokalnych i regionalnych stowarzyszeń agroturystycznych, reprezentowanych na krajowym szczeblu i w organizacjach europejskich przez Polską Federację Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”.

W bieżącym roku mija dokładnie 15 lat od utworzenia Federacji. Zebranie założycielskie, poprzedzone cyklem szkoleń i konsultacji odbyło się 28 czerwca 1996 roku w Centrum Doradztwa Rolniczego w Krakowie. Przy okazji jubileuszu 15-lecia Federacji w siedzibie Centrum Doradztwa Rolniczego w Krakowie w dniach 9 – 11 grudnia 2011 roku w zorganizowana została konferencja nt. „Partnerstwo dla turystyki wiejskiej – doświadczenia i wyzwania”. W konferencji udział wzięło 84 przedstawicieli stowarzyszeń agroturystycznych,

samorządów, administracji rządowej, nauki i doradztwa z terenu całego kraju. Na konferencję złożyły się trzy tematyczne sesje plenarne prezentujące uwarunkowania, czynniki i perspektywy współpracy na rzecz turystyki wiejskiej w wymiarze dotychczasowych doświadczeń i pożądaných przyszłych rozwiązań oraz warsztaty w grupach roboczych służące wypracowaniu rekomendacji dla partnerskich projektów w wybranych dziedzinach. Wraz ze stowarzyszeniami agroturystycznymi społeczne struktury organizacyjne polskiej turystyki wiejskiej tworzą lokalne i regionalne organizacje turystyczne oraz lokalne grupy działania związane w wyniku realizacji programu LEADER. Stałe rozszerzanie współpracy jest wyzwaniem dla współczesnej turystyki

wiejskiej. Właściwe struktury organizacyjne działające na rzecz agroturystyki muszą uwzględniać nie tylko wspólny interes ekonomiczny ale także kierować się troską o jakość obszaru wiejskiego i współpracować z szeroko pojętym środowiskiem społecznym wsi.

Elżbieta Kmita-Dziasek, CDR O/Kraków

Relacja z wizyty studyjnej przedstawicieli KSOW Republiki Słowackiej i słowackich LGD w Polsce

Człowieka od dawna fascynowały rzeczy odległe, nieznane, egzotyczne. To co jest blisko, wydaje się mało atrakcyjne, bowiem nie kontrastuje wyraźnie z tym co widzimy na co dzień. Słowacja i Polska leżą obok siebie, a wiemy o sobie tak mało. To dotyczy również kwestii związanych z rozwojem obszarów wiejskich, w tym także z Programem LEADER. Na początku tego roku zrodził się w Centrum Doradztwa Rolniczego pomysł, aby to zmienić. Wiosną, na Słowację, w okolice Nitry wyjechała trzydziestoosobowa grupa doradców rolnych współpracujących z LGD. Wielu uczestników owej wyprawy wróciło do Polski oczarowanych Słowacją, jej krajobrazem, ludźmi, ale i przyjętymi rozwiązaniami w zakresie rozwijania obszarów wiejskich, regułami, którymi rządzi się tam oś IV PROW 2007-2013.

Spotykani wówczas Słowacy wyrażali duże zainteresowanie Polską, kwestiami związanymi z rozwojem polskiej

wsi. My, nie ukrywajmy, również chcieliśmy się pochwalić tym, co mamy najlepszego. Dlatego postanowiliśmy zaprosić Słowackich przyjaciół do złożenia rewizyty. I stało się! W dniach 20-23 października mieliśmy przyjemność gościć grupę 23 przedstawicieli KSOW i LGD z Republiki Słowackiej. Celem tej wizyty była wymiana doświadczeń w zakresie funkcjonowania lokalnych grup działania istniejących na obszarze województwa małopolskiego i świętokrzyskiego oraz na Słowacji, jak również zapoznanie słowackich gości z działalnością naszych regionalnych sieci obszarów wiejskich. Pierwszy dzień wizyty przybysze ze Słowacji spędzili na obszarze LGD Gorce-Pieniny. Mieli tam możliwość zapoznania się z wybranymi projektami zrealizowanymi poprzez wspomnianą lokalną grupę działania, to jest:

- basenem ogrodowym przy pensjonacie „U Gerwazego” (gospodarstwo agroturystyczne Skubisz Gerwazy). Inwestycja ta

była finansowana z „małych projektów”.

- zagospodarowaniem dojścia i terenu wraz z ujęciem źródeł wody mineralnej „Stefan i Michalina” oraz „Maria”, które to projekty były finansowane z Programu Odnowy i Rozwoju Wsi przez gminę Krościenko.

Wzięli również udział w spotkaniu zorganizowanym w Krościenku z przedstawicielami LGD i samorządu lokalnego z wójtem na czele. W trakcie spotkania miała miejsce prezentacja Pani wiceprezes LGD Gorce-Pieniny Krystyny Kubik. Tematem prezentacji były ogólne

informacje dotyczące lokalnej strategii rozwoju, systemu wyboru operacji, pracy z członkami. Przedstawiciele LGD Gorce-Pieniny odpowiadali również na liczne pytania gości słowackich. Przedstawiciele słowackich LGD byli zaskoczeni np. uzależnieniem wielkości budżetu LGD od liczby mieszkańców. Na Słowacji bowiem postanowiono, że każda LGD będzie dysponowała taką samą kwotą. Wspomnianemu wyżej spotkaniu towarzyszył góralski zespół ludowy, który muzyką, tańcem i humorem umilał gościom czas.

Następnie, w godzinach wieczornych, słowaccy goście uczestniczyli w kolacji, gdzie mieli okazję zasmakować polskich specjałów, produktów regionalnych. Pokarmu dla duszy dostarczyły wspólnie śpiewane przez uczestników spotkania pieśni ludowe. Wspomniana kolacja regionalna umożliwiła głębszą integrację jej uczestników i pozwoliła na nawiązanie bezpośrednich kontaktów pomiędzy Polakami i Słowakami.

W drugim dniu wizyty goście odwiedzili miejscowość Zator. W siedzibie Lokalnej Grupy Działania „W Dolinie Karpia” spotkali się z przedstawicielami wspomnianego LGD i samorządu lokalnego. Pani Barbara Petek – Matuła, kierownik biura LGD, przedstawiła prezentację na temat funkcjonowania LGD, wyboru projektów i podejmowanych działań w zakresie rozwoju turystyki. Uczestników wizyty studyjnej, poza wyżej wspomnianą tematyką, zaciekały informacje w zakresie funkcjonowania stowarzyszenia jako Lokalnej Grupy Rybackiej. Spotkanie w LGD „W Dolinie Karpia” zakończyło się wręczeniem jego uczestnikom pamiątkowych imiennych dyplomów, które, miejmy nadzieję, długo będą przypominać o wizycie w tym pięknym mieście.

W godzinach popołudniowych goście mieli możliwość zwiedzania Krakowa. Odwiedzając to miasto, nie sposób nie poświęcić choćby paru chwil na zaznajomienie się z jego zabytkami, architekturą. W związku z napiętym programem, goście zwiedzali Kraków meleksami. Mieli okazję zobaczyć mniej i bardziej znane zakątki Starego Miasta i Kazimierza i zapoznać się z ich historią. Wieczorem odwiedzający nas Słowacy udali się zaś na uroczystą kolację wydaną na ich cześć w Domu Polonii (restauracja przy Rynku Głównym). W spotkaniu tym udział wzięli również Dyrektor Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie - Pan Jarosław Bomba oraz Wicemarszałek Województwa Małopolskiego – Pan Wojciech Kozak. Panowie w swoich przemówieniach okolicznościowych mówili o zasadach działania LGD w Małopolsce, ich dotychczasowych osiągnięciach i perspektywach na przyszłość. Starali się również zachęcić gości do zacieśnienia współpracy polsko - słowackiej na

poziomie lokalnych grup działania. Wiele wskazuje na to, że z dobrymi efektami!

Trzeci dzień wizyty studyjnej goście spędzili na ziemi świętokrzyskiej. Na terenie miejscowości Bieliny, w siedzibie LGD „Wokół Łysej Góry” wzięli udział w spotkaniu z przedstawicielami dwóch lokalnych grup działania. Na spotkaniu tym byli również obecni m.in. Pan Andrzej Kwiatkowski - Kierownik Sekretariatu Regionalnego KSOW Województwa

Świętokrzyskiego oraz Pan Sławomir Kopacz - Wójt Gminy Bieliny. Prezentację na temat funkcjonowania LGD „Wokół Łysej Góry” przedstawiła Pani Prezes LGD Anna Łubek. W imieniu LGD „Nad Czarną i Pilicą” głos zabrała zaś Pani Magdalena Bujak - zastępca kierownika biura LGD.

Po zakończeniu spotkania goście ze Słowacji udali się na Górę Święty Krzyż, gdzie zwiedzali, znany na całą Polskę ze swej długiej i trudnej historii, klasztor. Zwiedzili również Osadę Średniowieczną,

znajdującą się w miejscowości Huta Szklana, u podnóża Świętego Krzyża.

W Osadzie tej zlokalizowane są drewniane chatki, jakie budowano na ziemiach polskich w XII-XIV w., które w interaktywny sposób ukazują życie Słowian i ich pracę. Na każdym stanowisku można zapoznać się z innym rzemiosłem i wcielić się w rolę słowiańskiego rzemieślnika tj. garncarza, tkacza, kowala czy rymarza. Przybysze ze Słowacji mogli się tam również zapoznać z pogańskimi bóstwami, które na szczycie Łysej Góry (czyli obecnie Świętego Krzyża)

czcili przed wiekami pradawni mieszkańcy tych ziem.

Po opuszczeniu Osady, w Karczmie Świętokrzyskiej goście uczestniczyli w wydanej na ich cześć, przez KSOW Województwa Świętokrzyskiego, biesiadzie.

W trakcie biesiady panowała wspaniała atmosfera. Było to m.in. zasługą piosenek śpiewanych przez lokalny zespół ludowy, które sprawiały, że nogi same rwały się do tańca. Po zakończeniu imprezy gościom żal

było wyjeżdżać.

Czwartego i ostatniego dnia wizyty przybysze ze Słowacji udali się na obszar Lokalnej Grupy Działania „Dunajec-Biała” w powiecie tarnowskim. W zabytkowym Pałacu w miejscowości Janowice spotkali się z przedstawicielami LGD Dunajec Biała” oraz kilku sąsiednich LGD. Mieli tam możliwość zapoznania się z funkcjonowaniem tych lokalnych grup działania, realizowanymi projektami współpracy, sprzedają bezpośrednią

produktów rolnych oraz działaniami związanymi z rozwojem turystyki na ich obszarze działania. Informacje przedstawili:

- Pani Anna Dzieńska - asystent kierownika biura LGD „Zielony Pierścień Tarnowa”
  - Pan Stanisław Harafa - prezes zarządu LGD „Dunajec-Biała”
  - Pan Jan Czaja - kierownik biura LGD „Dunajec-Biała”
  - Pan Wiktor Chrzanowski - dyrektor biura LGD „Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju”
- Interesującym tematem dla

Słowaków była inicjatywa realizowana przez LGD Dunajec-Biała, dotycząca sprzedaży bezpośredniej, tzw. „paczka od rolnika”. Inicjatywa ta polega na sprzedaży żywności ekologicznej i produktów tradycyjnych metodą online (paczka od rolnika z dostawą do miasta), za pośrednictwem poczty, sklepów stacjonarnych oraz na jarmarkach produktów ekologicznych i lokalnych, a także w gospodarstwie (w trakcie dni otwartych), gdzie kupujący ma możliwość zbioru bezpośrednio z pola, odbierania produktów z gospodarstwa lub zakupu w punkcie sprzedaży w gospodarstwie.

Słowacy zwiedzili trzy gospodarstwa rolne, których właściciele uczestniczą we wyżej wspomnianej inicjatywie. Niestety był to już ostatni punkt wizyty studyjnej w Polsce. Po serdecznym pożegnaniu goście wyruszyli w drogę powrotną do ojczyzny, bogatsi o nowe doświadczenia oraz kontakty, które miejmy nadzieję, zaowocują w przyszłości dużo głębszą współpracą pomiędzy polskimi i słowackimi lokalnymi grupami działania.

Mateusz Grojec, CDR O/Kraków

Doradcy rolni w podejściu Leader

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie zorganizował w terminie **12 – 23.12.2011 r.** kurs internetowy pt. **"Podejście Leader w PROW 2007-2013"**. W kursie wzięło udział ponad 100 doradców. Planuje się kolejną edycję w I kwartale 2012 roku.

Kurs adresowany był do doradców rolnych zatrudnionych w wojewódzkich ośrodkach doradztwa rolniczego zajmujących się tematyką rozwoju obszarów wiejskich z uwzględnieniem działań objętych osią 4 Leader PROW 2007 - 2013.

Głównym celem kursu było zapoznanie doradców rolnych, w tym doradców nowozatrudnionych realizujących zadania w ramach Powiatowych Zespołów Doradczych z podstawowymi zagadnieniami związanymi z wdrażaniem podejścia Leader w Unii Europejskiej oraz funkcjonowaniem lokalnych grup działania w Polsce.

Zakres problemowy kursu obejmował:

1. · Historia i geneza podejścia Leader – Leader na przestrzeni 20 lat.
2. · Idea i zasady podejścia Leader – podstawowe pojęcia i cechy
3. · Oś 4 Leader w PROW 2007-2013 – rola LGD
4. · Działania osi 3 PROW 2007-2013 realizowane w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”
5. · „Małe projekty” realizowane w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”
6. · Projekty współpracy – nowe horyzonty z przykładami
7. · KSOW jako forma wsparcia działań osi 4 Leader

Coraz więcej doradców rolnych z ośrodków doradztwa rolniczego zna podejście Leader.

Jednym z elementów kursu był udział w czacie, który charakteryzował się bardzo owocną i merytoryczną rozmową na temat osi 4 i lokalnych grup działania. Ciekawym aspektem rozmowy była wymiana doświadczeń pomiędzy doradcami z całej Polski na temat współpracy ODR i LGD. Można powiedzieć, że wzajemne relacje pomiędzy ośrodkami i grupami są coraz lepsze a krąg wspólnych przedsięwzięć stale się poszerza. Na tle całego kraju różnie to współdziałanie się układa, natomiast ważne jest, że coraz głośniejszy słychać głosy o konieczności wspólnych działań i zacieśnianiu relacji, ponieważ razem przyczyniamy się do prawidłowego rozwoju obszarów wiejskich.

Karolina Boba, CDR O/Kraków

Napisali o nas:

- **LGD „Na śliwkowym szlaku”**

Sieciowy Produkt Turystyczny

<http://www.nasliwkowymszlaku.pl/index.php?news=150>

- **LGD Razem ku Lepszej Przyszłości**

Odwiedzili nas...

<http://www.lgdrazem.pl/index.php?id=4&zoom=110>

- **Gmina Łuków: Lokalni liderzy z wizytą w LGD**

<http://www.lukow.ug.gov.pl/index.php?id=20&item=1974>

- **LGD Wokół Łysej Góry**

Wizyty studyjne na terenie LGD Wokół Łysej Góry

http://www.wokollysejgory.pl/asp/pl_start.asp?typ=13&sub=0&menu=87&artykul=691&akcja=artykul